

**DR. ADAM GOTTRON,
MAGUNTI I LULLISTA, EN LA
HISTORIA I EN LA MUSICOGRAFIA**

A Magúncia (Mainz) on havia nascut l'onze d'octubre de 1889, va morir el 29 del mateix mes del 1971, el Dr. Adam Gottron, *magister fundador* de la *Maiorincensis Schola Lullistica*. Acabava de fer els 82 anys. Després dels cursos al *Gymnasium* de la seva ciutat natal, a la universitat de Friburg va fer estudis d'història amb al Prof. Finke, des del semestre d'hivern de 1908-1909, i va obtenir el doctorat el desembre del 1911. Després d'un viatge a Itàlia decidí esdevenir sacerdot i al final del semestre d'estiu del 1912 abandonà Friburg per a entrar al Seminari de Magúncia. Esclatà la Primera Guerra Mundial i va ser destinat com infermer a un hospital de sang. A últims de desembre de 1917 va ésser ordenat a Magúncia i començà a treballar dirigint un seminari menor i en tasques pedagògiques per a les quals tenia tanta vocació com facultats. Així ho demostrà a Darmstadt, on va exercir alguns anys la vida parroquial i l'ensenyament de religió a les escoles superiors. Al mateix temps s'havia sentit atret pel moviment catòlic de la joventut i hi va actuar amb eficàcia. La seva carrera pedagògica el va portar en 1933 altra vegada a Mainz on va residir fins a la mort. En virtut dels seus grans serveis en l'ensenyament, l'any 1962 va ser nomenat professor honorari de la Universitat Johann Gutenberg de Mainz, el mateix any que la ciutat per acord unànim li atorgà el títol de ciutadà d'honor. L'any 1955 havia rebut el nomenament de prelat domèstic del Papa.

Sempre va ser servidor fidel de l'Església i tot i que va treballar bona part de la vida fora de Mainz, sempre se'n va sentir fill; per això va ser sepultat al cementiri de la catedral mil·lenària. Va acabar vivint al costat d'ella, a la *Liebfrauenplatz*. L'hi feien companyia els seus llibres i diversos instruments de música que va deixar en testament a l'Institut per a la Música Eclesiàstica que va fundar a la Universitat Gutenberg. Es trobava a gust a aquella casa. Era veí de la catedral i això li imposà deures greus quan els bonbardeigs de la segona guerra mundial convertiren en cendra i escombralls tants barris de Magúncia. En algunes nits terrorífiques els veïns havien pogut defensar de l'incendi les parts més amenaçades del *Dom*. Això és el que van voler traduir unes paraules que, a l'enterrament de Gottron, va pronunciar el burgmestre major de Mainz i que va reportar la premsa: "Gottron pot ésser un testimoni manifest del que la ciutat de Magúncia deu a la seva Catedral, però també del que la Catedral deu a la ciutat".

Gottron tenia la mirada profunda, suavitzada per certa expressió irònica que no sol aparèixer a les fotografies diguem-ne oficials. Sempre era a punt d'ajudar i de servir. Al gimnasi, a la universitat i al seminari va rebre una formació ampla i rigorosa, però no se'n feia mèrits; com si fos cosa natural a tots els qui havien freqüentat aquells centres. Preguntava molt i, si li era demanada una opinió sobre qüestions eclesiàstiques, prenia espontàniament un aire com doctoral i parlava com si ho fes *ex cathedra*. No es deixava influir per l'ambient, perquè el guiava un codi moral ben delimitat i organitzava d'acord amb ells la seva resistència a les circumstàncies. Així no dissimulava la seva sorpresa quan un país molt catòlic feia cúa per sentir una Passió de Bach. En canvi moderava els puritanismes dels qui s'admiraven perquè no criticava certes formes exagerades de penitència a una processó de Divendres Sant: "Deixeu als infants el seu xupet" (emprava el terme *Lutscher*). Sentia molt la bellesa de la natura i de les coses i sabia interpretar-la simbòlicament, influït tal vegada per R. Guardini. L'arquitectura l'explicava projectant-la cap a la història, i quan ensenyava les tombes dels arquebisbes sepultats al *Dom* de Mainz, conjugava les idees d'eternitat en el món sobrenatural i de pervivència en el record dels homes. Com que sempre se sentia al servei de l'Església, li agradava de vivificar teològicament i històricament la seva admiració per les grans creacions literàries i artístiques de la humanitat. Per això sis edicions havien estat publicades en 1969 de la seva guia de la catedral maguntina (*Der Dom zu Mainz*). En unes pàgines molt breus havia concentrat les seves meditacions a l'ombra d'aquell conjunt imponent de torres, cúpules i pinacles. La frase *Im Schatten des Domes* (A l'ombra de la Seu) es repeteix com un motiu preferit a la seva bibliografia.

Semblants criteris històrics i teològic inspiraren els assaigs que Gottron va dedicar a Dante ja en la juvenesa. Les lliçons de Finke el portaren a la *Commedia* i durant els anys a Friburg va convertir-la en una de les seves lectures diàries. Quan va anar a Itàlia, va comprar a Florència una bona edició que contenia totes les obres del poeta i, estudiant ja al Seminari, va publicar alguns articles comentant les seves lectures. Hom hi veu la influència de les qüestions que Finke plantejava als seus alumnes. Anys després parlant jo amb Gottron d'aquest tema, em va dir quant l'havia interessat la lectura del llibre de Nardi, *La fonte della filosofia di Dante* (1912) i del de Gilson, *Dante et la Philosophie* (Paris 1939) que Herder publicà anys després en alemany. Va sentir-se tan atret per l'obra i la vida de l'Alighieri, i la interpretació del seu pensament li semblà tan formativa per al moviment que somniava per a la joventut, al servei de l'Església, que va traduir a l'alemany no pocs fragments de Dante i principalment de la *Comedia*. L'any 1921, quan era a Darmstadt, publicà una selecció destinada al poble i a l'escola de les seves versions (*Ausgewählte Werke*, Münster, 1921; 149 pp.). La mateixa editorial

en donà una segona edició en 1930. Tots els qui han sentit l'atracció de Dante podran endevinar, a través de la tria que va fer el traductor, el sentit que Gottron volia donar a la lectura del poeta de Florència.

Si aquesta commemoració meua de l'amic que hem perdut és acollida a les planes d'aquesta revista, serà perquè Gottron va ser *Magister* de la *Schola*. En fou nomenat perquè aportà al lul·lisme una contribució nova i útil. Els seus estudis han de formar part, encara avui, de l'utilitatge bibliogràfic indispensable. Com nasqueren? Com eren?

Per a mi, en totes les coses de la vida la qualitat que infón eficàcia a tot allò que fem, és l'autenticitat, i aquesta virtut la dóna que els nostres actes siguin impregnats d'*humanitat*. El saber manar i fer-se obeir, l'art de sospesar les decisions, la intuïció que destria el nus d'un conflicte, l'erudició, la crítica de textos, tot són condicions prèvies de l'èxit, però no assoliran adhesions multitudinàries, si qui les posseeix, careix del do de la simpatia espiritual. Aquest prestigi Déu l'havia concedit al Dr. Gottron. Per aixó, com a última pinzellada he volgut insinuar la revolució íntima que havia d'ésser per a ell la continuada lectura de la *Commedia* en plena joventut. I afegiré encara una nota personal. A uns comentaris sobre els seus estudis que Gottron va publicar l'any passat al *Mainzer Almanach*, parla d'una temptativa seva d'anar a la Universitat de Giessen a fer-hi l'examen d'Estat. No li agradà l'atmosfera que s'hi respirava. "Les grans qualitats dels mestres, no suplien la manera d'ésser, humanament més càlida, de H. Finke".

Per influència d'ell, Gottron anà a parar als estudis sobre Ramon Llull. Cal saber que des de l'infantesa havia rebut intensa formació musical i mai en va descurar l'exercisi. D'estudiant a la universitat, i després, quan exercia el magisteri, mirava d'ocupar musicalment les hores lliures dels companys i deixebles. A Friburg havia organitzat una orquestra d'estudiants i a Darmstadt, sessions de música coral per a les quals ell aportava molta música, en part original, sobretot els anys 1925 i 1926. Finke, el qual també havia estat compositor de música en la joventut, va interessar-se tant pel talent musical de Gottron, que un dia li va aconsellar que es preparés per a ocupar, quan fos creada, la càtedra d'Història de la Música a la seva universitat. El deixeble no va acceptar. No es veia amb cor d'emprendre el treball d'entrar en un camp tan diferent del conreat els seus anys universitaris. Va preferir de demanar a Finke un tema de doctorat relacionat amb els estudis que el mestre tenia entre mans. Quan després va ser dotada a Friburg la càtedra d'història de la Música, qui la va ocupar va ser W. Gurlitt, que va ser el primer mestre que Mn. Higiní Anglés va tenir a Alemanya els cursos 1923-24.

La primera intenció que portà Gottron a la universitat de Friburg va ser preparar-se per al magisteri, estudiant bé l'alemany, el francés i la història. El semestre d'hivern 1908-1909, només va assistir a un curs dels que donava

Finke: una ull da general sobre les fonts de la història alemanya. El tema era àrid, però el mestre sabia presentar-lo de manera tan atractiva, que Gottron va decidir de fer-se historiador i des del semestre d'estiu del 1909 va seguir totes les lliçons de Finke, va ser admès al seu seminari, va estudiar paleografia i diplomàtica, i molt aviat va pertànyer al petit cercle dels estudiants amb els quals més sovint el mestre es reunia. No per això abandonà la música i el domini de la seva tècnica donava relleu a la seva personalitat. Finke sempre es va interessar especialment pels deixebles que no es tancaven dins del cercle de llur especialitat. Gottron volia doctorar-se en història i les circumstàncies van fer que Ramon Llull fos el tema històric al qual el jove candidat va cenyir les seves recerques. A l'article al·ludit de l'*Almanach* de 1970-71, el títol que porta ens explica l'evolució de les recerques històriques de Gottron: *Von der Lullforschung zur Mainzer Musikgeschichte* (Des de la recerca lul·liana a la història de la música a Magúncia). El subtítol deia: Records del professor H. Finke. Tot redactant-lo, Gottron més d'una vegada s'hi havia referit a les cartes que m'escrivia. Volia publicar-hi un retrat del seu mestre i li vaig poder proporcionar el que amb aquesta finalitat em donaren a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Finke sempre tindrà lligat el seu nom als estudis sobre Arnau de Vilanova pel seu llibre sobre Bonifaci VIII, però en realitat no aportà al lul·lisme gaire més que les troballes de documents que publicà a les *Acta Aragonensia*, coincidint en part amb Rubió i Lluch. Si de cas, va ser l'antilul·lisme de Nicolau Eymerich el tema que més l'havia atret, però l'escola de Finke va entrar a l'estudi de la vida espiritual de la cort de Frederic de Sicília, la qual va ser l'últim refugi on Ramon Llull cercà un punt ferm per a la seva política d'assolir la unió de cristians i musulmans per camins intel·lectuals. A les lliçons de Finke sortia alguna vegada el nom de Ramon Llull, i el mestre feia que aquella història novel·lesca interessés els deixebles. Finke no tenia una personalitat brillant però la seva bonhomia, la seva cordialitat i la importància de les fonts documentals que sempre descobria, captivaven els alumnes. Els convidava a casa seva o bé feien excursions plegats, i Gottron explica alguns trets de sinceritat modesta i humana que deixaven una llavor de relació familiar als comentaris històrics, que els joves reverenciaven. A Barcelona els qui el vèiem a l'Arxiu i pensàvem en els grans llibres que havia fet i en la continuació que d'ells preparava, quasi no gosàvem de dir res sobre el treball que fèiem. La dificultat de la llengua acabava de fer poc assolidora la hispànica de la *Görresgesellschaft*, confiant que a base d'ella podríem ésser establertes més estretes relacions de germanor entre els nostres estudiants i els pensionats de la societat alemanya. Aquest pla no existia encara quan Gottron estudiava a Friburg.

Apart d'això ningú no pot desconèixer que la publicació de les *Acta Aragonensia* de Finke i dels *Documents per la història de la cultura catalana*

de Rubió i Lluch, en part quasi contemporània, marca al nostre utilatge bibliogràfic un canvi important d'orientació. Finke contribuï també molt a injectar a les nostres recerques una nota, no pas desconeguda (pensem en Puiggarí i Sanpere i Miquel) però a voltes poc valorada: el prestigi de la cultura, no precisament llibresca sinó simplement humana, social i personal, per a comprendre i interpretar bé la visió intuïtiva del món en una època determinada. Gottron posseïa, afinada en alt grau, la percepció d'aquests fenòmens, tant per temperament propi com per influència del seu mestre, i els joves que el vèiem a l'Arxiu en sentíem també el contagi, potser inconscientment.

Recordo una lliçó pràctica, que ens va donar Finke, de la valor que calia atribuir a aquests fets culturals. Tots els qui en vàrem ser testimonis són morts amb excepció meua. Un dia de l'estada de Finke a Barcelona, un pocs joves que treballàvem a l'institut d'Estudis Catalans, li vàrem demanar que volgués explicar nos a quines circumstàncies va ser degut que el segle XVI è, quan la Reforma, hi hagués pobles a Alemanya que canviessin de religió amb tanta facilitat. Ell exposava el seu pensament amb dificultat, mig en alemany i mig en castellà o italià. De vegades no interpretava bé les nostres intervencions i igual ens passava a nosaltres. Un dia no arribava a l'hora de costum i estàvem estranyats quan, bastant més tard, va presentar-se i, tot demanat perdó, exclamava en alemany: "igual que a l'Edat Mitjana". Era Dimecres de Cendra i s'havia trobat pel carrer aquella processó dita de la Bona Mort (avui ja no és celebrada), que sortia de Sant Felip Neri amb tot d'encaputxats i esquelets i calaveres i un plat de cençra que la cucurulla que el duia signava sempre amb el dit, indicant un rètol en llatí que n'explicava el simbolisme. La lliçó d'aquell dia versà totalment sobre la interpretació que donava l'Edat Mitjana a les figuracions representatives.

Aquest era el professor Finke que va convertir en historiador el jove Gottron, sortit del seminari humanístic i que volia ésser mestre. Però, com en va fer un lul·lista? El mateix Gottron ens ho explica a l'article que he citat més amunt.

El 28 de febrer de 1910 va demanar al seu mestre que li donés un tema per a treballar i aprendre amb ell. Li va recomanar l'estudi del Concili de Vienne, és a dir, de Viena de França. Era el concili anant al qual Ramon Llull va escriure el *Fantàstic*. Es un tema difícil davant del qual dos deixebles de Finke ja havien reculat. L'anada de Ramon Llull i les propostes que hi va fer, són només un episodi petit de la història d'aquella assemblea on tantes qüestions de teologia i moral i història eclesiàstica foren plantejades. Finke no va pas suggerir-lo al seu deixeble amb la intenció que n'estudiés la breu estada que Ramon Llull hi va fer i la influència, probablement mínima, que ell hagués pogut tenir en les resolucions. Ell tenia bona experiència en la història dels concilis (treballava llavors a l'edició de les actes del de Constança) i

pensava tal vegada, que un tema de l'època de Dante, estimularia la fantasia d'un deixeble que havia seguit les seves lliçons sobre el temps de l'Alighieri. No va ser així, però en canvi, el projecte de Creuada i les idees d'altres publicistes del temps sobre ell, van fer que Gottron es recordés de Ramon Llull. D'aquesta manera va néixer la seva tesi doctoral sobre les idees de Creuada de Ramon Llull (*Ramon Lulls Kreuzzugsideen*, publicat en 1912 a les *Abhandlungen zur mittleren und neueren Geschichte*).

L'autor va voler treballar, tant com era possible, sobre les fonts i els textos originals i es va valdre dels manuscrits llatins i catalans servats a Munic. La lectura dels textos en la nostra llengua li plantejava dificultats, ja que només podia utilitzar el diccionari de Labernia. Finke l'ajudà molt i li va deixar uns exercicis que el provençalista Levy havia fet per a ell sobre el català antic. Gottron explica que se'ls va copiar, ampliant-los amb extrems del *Grundriss* de Gröber, i amb aquest elements i els textos de Ramon Llull publicats a Mallorca, es va fer un petit glossari català-alemany. Encara en els últims temps li era més fàcil a Gottron la lectura del català que la del castellà. La seva tesi, escrita fa més de seixanta anys, conserva encara avui bona part del seu valor. Va copiar o resumir molts capítols del llibre *De Fine*, no de l'edició de Mallorca del 1665, sinó del manuscrit llatí 10.543 de Munic, i va posar en evidència la importància del tractat. Per exemple declara (pp. 26-28) que *De Fine* no sols representa el punt més alt de la literatura del seu temps sobre les Creuades sinó que és anterior als escrits de Dubois, Hayton i Sanudo sobre la qüestió.

No puc oblidar la sorpresa emocionada que vaig tenir un dia del setembre de l'any 1912, que vaig veure el volumet de Gottron a l'aparador d'una llibreria a Munic. Allunyat jo de la meua terra però pensant-hi sempre, i treballant en els manuscrits llatins de Ramon Llull que trobava a les biblioteques d'Alemanya, el títol de l'estudi de Gottron només que de veure'l em recomfortà. Ni de nom coneixia jo aquells dies l'autor. Tant se valia. Ell i jo pertanyíem a una mateixa comunitat d'idealistes que volien treballar en favor de la nostra cultura. Vaig comprar el llibre amb el propòsit de fer-ne una recensió a Barcelona. La vaig publicar a l'*Anuari IV* de l'Institut d'Estudis Catalans (pp. 725-727). Vaig enviar un extret del meu article a l'autor i ell m'hò va agrair en carta de 28 de setembre de 1913. Em deia que no podria enllestir tan depressa com voldria un treball que havia començat sobre l'edició de Salzinger, perquè estudiava teologia al Seminari.

A l'estiu també del 1912, una tarda vaig anar a visitar al franciscà P. Otto Keicher el qual havia publicat l'any 1909 un llibre important sobre la posició de Ramon Llull en front de la filosofia aràbiga. Era ric de novetats i jo hi havia vist una al·lusió als fons lul·lians que eren a Innichen, al Tirol llavors austriac. Desitjava saber-ne més detalls per si podia arribar-m'hi. El P. Keicher vivia a un gran convent de franciscans a la Sta. Anna Platz de

Munic. Em va rebre a la seva cel·la on tenia un ocell engabiats i una guitarra. Va convidar-me a beure un vas de cervesa al gran refectori del convent on va presentar-me molts joves estudiants de l'Ordre, de diverses procedències. Amb tota franquesa va donar-me una breu llista dels manuscrits lul·lians que hi havia a Innichen i el nom del prelat que dirigia la fundació eclesiàstica que els posseïa. També em va comentar i ampliar les notícies que havia donat (p. 47) sobre un epistolari Sollier-Custurer que tenia en venda la llibreria J. Rosenthal de Munic. Feia referència a l'Edició Maguntina de Ramon Llull. Jo no tenia possibilitat d'adquirir-lo, i un tempteig que vaig fer a la llibreria no va ser encoratjador.

Cap de nosaltres coneixia encara Gottron personalment, però el seu llibre i el que m'havia escrit que volia treballar sobre la Maguntina, el convertia en una peça essencial de l'equip lul·lista de l'Institut. El meu pare, Rubió i Lluch, n'havia estat el creador amb uns cursos sobre Ramon Llull als Estudis Universitaris Catalans. Elies Rogent i Estanislau Duran Reynals havien emprès la bibliografia de les edicions lul·lianes. R. d'Alós posava en valor el gran fons del convent de Sant Isidor y de la Vaticana a Roma; el qui signa aquestes ratlles feia el catàleg dels manuscrits llatins lul·lians a Munic i a Innichen; Gottron, treballant sobre l'edició Salzinger, faria també la història del gran fons lul·lià que des de Düsseldorf passà a la Biblioteca Palatina a Mannheim i d'allà a Munic. Tots érem joves, i sentíem l'ànsia de treballar en favor d'una visió críticament fonamentada del conjunt de l'obra lul·liana. Gottron, iniciada la nostra comunicació epistolar, demanava sovint dades i informacions. L'any 1915 vàrem pensar que, unint el programa de la *Comissió Editora* de Palma de Mallorca i el de l'Institut, podríem celebrar el sisè centenari de la mort de Ramon Llull acceptant provisionalment la data que la fixava en forma tradicional. A l'abril del 1914 la Secció Històrico-arqueològica de l'I.E.C. publicà una memòria sobre el programa de la seva intervenció en el centenari. Proposàvem l'edició d'uns *Estudis de Bibliografia Lul·liana*, el primer dels quals seria el del Dr. Gottron sobre *L'Edició Maguntina de Ramon Llull*. Ja comptàvem amb la seva acceptació, tot i que en una carta exposava els seus dubtes sobre la data tradicional de la mort. En igual dubte l'acompanyàvem nosaltres, però vàrem preferir de no suscitar problemes que podrien restar adhesions a la commemoració que somniàvem. Ja acabaria per imposar-se la veritat històrica sense fer soroll. Desgraciadament la primera guerra mundial, amb la insolidaritat política que necessàriament havia de produir, va treure ambient al proposat centenari. Ramon Llull era home d'esperit internacional i havia d'ésser commemorat sota d'aquest signe.

Tot i la guerra, a últims del 1915 va sortir l'estudi del Dr. Gottron, *L'edició maguntina*. L'autor m'havia comunicat, el 9 de febrer de 1914, que compraria el manuscrit de Rosenthal amb les cartes sobre la Maguntina. La publicació i el comentari d'aquest epistolari és la gran novetat de l'estudi. El

completa el catàleg dels impresos i manuscrits de Ramon Llull existents al Seminari i a la Biblioteca de Mainz. El P. Sollier i el P. Custurer, jesuïtes i lul·listes ambdós, l'un belga i l'altre mallorquí, temien que la magna edició en llatí, iniciada per Salzinger sota la protecció de l'Electoral Palatí Joan Guillem, contingés els tractats d'alquímia, atribuïts falsament a Ramon Llull. ¿Era alquimista l'Electoral? ¿Ho era també Salzinger? Probablement l'un i l'altre, però cap obra d'alquímia pseudolul·liana fou publicada a l'edició. Els editors, per tal que aquells tractats els pogués utilitzar l'Electoral, tenint los reservats al seu ús personal, els copiaren ricament en quatre grans volums en pergami, precedits d'uns bells retrats de Ramon Llull i de Joan Guillem. Són avui a la *Staatsbibliothek* de Munic.

Gottron realitzà el seu comès amb el sentit crític que havia après a la universitat, posant en moviment tota la bibliografia llavors exigible, als capítols d'introducció i comentari. Aquests capítols els va publicar en alemany als *Franziskanische Studien* (III, 1916, pp. 214-235, 379-396, amb el títol, *Zur Geschichte der Mainzer Lull-Ausgabe*). El text de les cartes va ser publicat únicament a l'edició catalana. Les dificultats que hagué de vencer l'editor per a la transcripció dels originals, només les endevina qui es posa al davant dels fulls esgrogueïts del manuscrit. Els esborranys de les cartes del P. Sollier, amb tot d'abreviatures, tinta esblaimada, i el complimentós i emfàtic estil de l'època, eren molt difícils de reproduir. Les cartes 21 i 22 van resultar impossibles de llegir i Gottron s'hagué d'accontentar amb endevinar a què podien referir-se. Només un bon llatínia podia haver dominat tants trencacolls.

Gottron en la correspondència dels anys posteriors al seu doctorat, no parava de demanar llibres i documentació. Per tal de poder-los rebre directament, al primer volum (1914) dels *Franziskanische Studien* va iniciar una secció, *Neue Literatur zu Ramon Llull*, on volia recensionar els estudis apareguts sobre el tema. Per altra banda les seves recerques a les biblioteques de Mainz, li proporcionaven descobertes que m'enviava en forma d'articles, per si podíem publicar-los a Barcelona. Així una breu contribució seva a la revista *Estudis Universitaris Catalans* (VII, pp. 221-223) amb el títol *Ein lullistischer Lehrstuhl im Deutschland um 1500?* tenia com a tema una nota en llatí a un exemplar de la Maguntina que semblava deguda a unes apuntacions per una conferència lul·liana a Alemanya. En altres ocasions la publicació no la podíem fer de vegades fins anys després de la troballa. Així *El Catàleg de la Biblioteca Lul·liana del Convent dels Franciscans de Mallorca*, tan important per la seva extensió i minuciositat, i perquè el P. Barceló el va fer i va enviar-lo a Salzinger, va descobrir-lo Gottron en 1914 a la *Stadtbibliothek* de Maguncia. Se'l va fer copiar i el 16 de novembre del 1921 m'escrivia des de Darmstadt que si jo el volia, me'l trametria. Així ho va fer a primers de l'any següent, enviant-me estudis que no aparegueren fins el

1924: el catàleg de Barceló, al vol. VI del *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*; l'altre, a l'*Anuari de la Societat Catalana de Filosofia* (vol. I, pp. 229-242) sota el títol *Die Mainzer "Lullistenschule" im 18 Jahrhundert*.

La primera Gran Guerra i les seves conseqüències, i el treball parroquial que, un cop ordenat, fou confiat a Gottron, portaren una interrupció als seus estudis lul·lians. Cada dia se sentia més interessat per la direcció de la joventut catòlica. Ja ho demostra la bibliografia que li fou publicada en 1959 a la *Mainzer Zeitschrift*. Després de l'estudi sobre l'Edició Maguntina de l'any 1916, res no torna a publicar fins el 20. Aquest any, dels tres articles que hi són consignats, dos són sobre el moviment catòlic juvenil. Els estudis abans esmentats, publicats a Barcelona, i els pocs que varen aparèixer de tema lul·lià a Alemanya, després del 1920, no són sinó retalls aprofitables, que trobava a la seva carterà, de recerques anteriors a la seva ordenació. No era que l'interès seu pels estudis lul·lians hagués perdut empena. Era que les circumstàncies havien canviat essencialment tant a Alemanya, com a la vida de Gottron. El final de la guerra, la pau de Versalles, la revolució, representaven un trasbals que deixava en segon terme els objectius que semblaren vitals al jove que acabava de doctorar-se. Fins les comunicacions postal s'havien fet problemàtiques. Encara a l'abril del 1916 em parlava de projectes lul·lians a una carta seva. Res més no vaig saber d'ell fins que el 3 d'abril de 1920 em va adreçar una breu carta en francès dient-me que ja era sacerdot i demanant si podíem fer-li arribar els honoraris del seu llibre sobre l'Edició Maguntina. Per a continuar els seus estudis sobre Lull, li calia venir a Barcelona i consultar uns manuscrits a París i a Roma. Tot era difícil per a ell i també per als amics que volíem ajudar-lo. Almenys li proporcionàvem de franc els llibres que podíem. Així li publicàrem a Barcelona el 1924 els articles amunt esmentats. No dissimulava la seva alegria quan els veia impresos, tot i que ens demanava excuses, a Ramon d'Alós i a mi, si la diversitat dels treballs als quals havia d'atendre, retardaven sempre, per desgràcia, dei ell, *diesen alten historischen liebhabereien* (aquestes antigues aficions històriques). No les abandonava però. Quan va rebre el *Blanquerna* publicat per la *Comissió Editora* de Palma, en poques ratlles, el 3 de gener del 1922, me'n va fer una crítica molt justa, si bé basada en la ignorància de l'anormalitat amb la qual sovint a Catalunya i Mallorca havíem de fer forces de flaqueza.

El treball amb els joves el lligava cada dia més. Hi era ficat, em deia, amb els dos peus. De vegades vivien els de la colla a un vell castell en mig dels boscos, del príncep Löwenstein, "com Ramon Lull a Randa", deia. El desembre del 1924, va anar a Roma amb els joves a la inauguració de l'Any Sant. Prou que devia pensar en els manuscrits lul·lians del Vaticà, però l'afició havia de recular davant de la devoció. M'escrivia que havia fet moltes fotografies però cap de manuscrits, "per desgràcia". Mesos després, en recordar-li jo la promesa que m'havia fet d'escriure un comentari al catàleg del P.

Barceló, contestà que no podia assegurar-me res. L'havien fet mestre de música del moviment dels joves catòlics a Alemanya. Amb ells volia tornar a Roma. En efecte, la bibliografia des del 1924, ens presenta l'activitat de Gottron orientada principalment cap als estudis musicals. A partir d'agost del 1925, vaig estar prop de quatre anys sense tenir noves d'ell. De sobte, i a causa del moviment dels joves catòlics, va venir inesperadament a Barcelona, només un sol dia, que va ser suficient per a treure la vella amistat del terreny purament epistolar i arrelar-la en el de la cordialitat familiar. De tornada d'un viatge amb els joves per Espanya, em va avisar que el 18 d'abril i per primera vegada, ens podríem veure. No el duia a Barcelona cap interès científic i ja em deia que feia anys que no treballava en el lul·lisme. Vaig anar a rebre'l a l'estació i a la nit sopà a casa meva. Va conèixer nens, els fills meus que ara ja són pares, i els va beneir. També va conèixer a la meva muller. Va portar i em va regalar per a la *Biblioteca de Catalunya* el manuscrit amb les cartes dels PP. Sollier i Custurer, que avui porta en ella el núm. 1131. Tot i l'edició, la possessió dels originals d'aquell epistolari era de gran preu per a nosaltres. El seu interès no era encara posat totalment en valor. Per altra banda, el gest de Gottron regalant-nos un text l'existència del qual coneixíem pel P. Keicher, però que tant ens havia fet divagar, tancava amb elegància un episodi que només la providencial intervenció de les afinitats electives, si puc parlar així, i de l'idealisme lul·lià, podien resoldre com mai no hauríem imaginat.

Els anys aquells de l'acabament de la dictadura de Primo de Rivera i de la proclamació de la República a Espanya, coincidirem amb neguits meus professionals i amb doloroses pèrdues familiars. Se'n va ressentir la nostra correspondència. De sobte una carta de Gottron del desembre de 1933 em comunicava el seu trasllat de Darmstadt a Magúncia, amb una missió didàctica al seu gimnasi i amb l'encàrrec d'organitzar els chors eclesiàstics al bisbat. Al mateix temps el P. Martí de Barcelona, de bona memòria, li havia demanat un estudi per al volum que preparaven *Estudis Franciscans* en commemoració del centenari del naixement de Ramon Llull. Gottron m'havia consultat sobre enviar un estudi de crítica textual del *Liber Apostrophe*, segons el ms. lat. Vaticà 1034, comparant-lo amb el cod. 81 de la col·lecció de Cusa i el text publicat per Salzinger. Més d'una vegada m'havia parlat d'aquest estudi sobre el qual el Prof. Grabmann li havia cridat l'atenció. Per dissort la feina musical l'acaparava talment, que poques setmanes després em va escriure que temia no poder complir, i així va ser. A desgrat de tot això els nostres lul·listes no es resignaven a renunciar a la seva col·laboració. Així el Dr. Sureda Blanes li comunicà el primer d'abril de 1936 que l'havia anomenat membre corresponent i l'interessat m'ho va confirmar en dues cartes.

Va venir la nostra guerra i poc després del seu acabament, la segona mundial. Greus eren les preocupacions que teníem, tant Gottron com jo, però una circumstància fortuïta el va inoure a escriure'm a mig desembre de 1941. M'explicava les seves recerques sobre la història de la música a Mainz, en canvi em deia que els seus treballs lul·listics els tenia completament aturats, i per això em preguntava si la *Schola Lullistica* encara vivia. Quan Gottron parlava de l'aturada dels seus estudis lul·lians, no pensava que mig anys després podria explicarme el descobriment d'una missa composta per Johann Michael Breunich, mestre de capella de la catedral de Mainz, després que havia estat deixeble de Salzinger en les seves lliçons de teoria musical. Per tant els treballs de Gottron sobre el lul·lisme havien passat del terreny històric i filosòfic al de la musicografia. Amb això confirmava la pervivència dels fenòmens de suggestió que Ramon Llull deixava al cor dels seus deixebles. Gottron l'havia sentida en el tema de les missions i de les creuades, l'havia descobert a les vel·leïtats alquimístiques de l'Electeur Joan Guillen i del seu capellà, i trenta anys més tard retrobava la petjada del Beat a una obra musical. Quan el meu amic parlava d'aquest episodi a l'*Alamanch* de Mainz, deia que el padri d'aquesta nova direcció de les seves recerques, seguia essent el Prof. Finke. Ell evidentment el va portar a la història del lul·lisme, però jo no puc oblidar que el que ha sentit vibrar la seva sensibilitat acostant-se a Ramon Llull, li posa un amor per tota la vida. Això és el que passà a Gottron.

Acabà la guerra i la postguerra amb tot de privacions i sacrificis. Me'n explicava alguns l'estiu del 1947. Recordava el nom del Dr. Sureda i de Mn. Anglès, estava content perquè ells i jo encara vivíem, i s'il·lusionava pensant en Mallorca: "tan prompte, escrivia, arribi jo a l'Institut Lul·lístic, vull executar la missa *a capella* de Breunich, el deixeble de Salzinger". Ja feia temps que es preocupava de seguir la pista d'aquell músic, sobre el qual en 1944 ja va publicar un article a la *Mainzer Zeitschrift*.

Com si endevinés els desigs del *magister* nomenat en 1936, la *Schola* va invitar-lo a prendre part en el seu curs de Nadal de 1950. La invitació li havia estat comunicada per la Missió espanyola a Frankfurt i estava decidit a acceptar. Encara no havia rebut notícies de Mallorca, però ja es preocupava del passaport i de l'itinerari del viatge. Em deia que feia traduir al francès el text de la seva conferència sobre Breunich, la qual va ser donada el 15 de desembre de 1950. El discurs, publicat al quadern 6 dels *Studia Monographica* de la *Schola*, porta el títol de *Une messe lulliste du début du XVIIIe siècle*. La música va ser cantada per la *Capella Oratoriana* i per la *Choral Polifònica* sota la direcció del mestre Esteve. Gottron va ser a Palma deu dies, va visitar tots els llocs importants de l'illa, i, naturalment, Randa i Miramar, on és més directa la suggestió lul·liana. La missa va quedar en certa manera a Palma com de repertori per a les solemnitats lul·lianes, va ser canta-

da a la Real en 1952 i encara va tornar a ser executada a Palma l'any 1960 quan el Congrés Internacional de Lullisme. Em va escriure des de Palma engrescat del viatge i em va comentar amb goig la impressió de dignitat que li va fer el Pontifical a la Catedral: el coral gregorià va ser ben cantat, deïa, i tot el poble entonava l'*Ordinarium Missae*. "Es el nostre ideal", em remarcava. Li cridà l'atenció, tammateix, que cantaven baix (*tief*).

Al *Mainzer Almanach*, vol. III, va publicar un article sobre les seves impressions musicals a Mallorca (*Kirchenmusikalisches von einer Reise nach Mallorca*). També a la Societat per a l'estudi de les antiguitats de Magúncia (*Mainzer Altertumsverein*) va donar Gottron una conferència amb projeccions, el 22 de febrer de 1951, sobre el seu viatge "fet al servei de les contribucions maguntines a les recerques lul·lianes". Bona part del públic ignorava que la ciutat de Mainz havia estat un dels principals centres mundials del lul·lisme. L'any següent la *Schola* va invitar el Dr. Bruck i Gottron es va doldre molt de no poder acompanyar-lo, però sempre la música concentrava la seva activitat en aquella època. Vam intentar de fer escoltar a Barcelona en 1953 la missa de Breunich i no va ser possible. Havia tornat a Palma i havia dissertat el 8 d'abril d'aquell any sobre "Les idées de paix mondiale chez Pierre Dubois, Ramon Lull et Dante". Era un tema que havia preparat a la juvenesa i sobre el qual publicà un article l'any 1921 a un diari de Colònia. Havia vacil·lat entre aquest tema i les noves recerques que havia fet sobre la missa lul·lística, quan va ser invitat a contribuir amb un estudi al volum d'homenatge a la memòria de Mn. Galmés. Havia ampliat molt la conferència que l'any 1951 va donar a Palma i l'any 1958 va trametre un estudi per a la *Miscelànea de Homenaje a Mons. H. Anglés* que va ser publicat al seu primer volum l'any 1961 (*Was versteht Ivo Salzinger unter lullistischer Musik: Què entés Salzinger sota música lul·liana*). Es el darrer treball basat en recerques personals sobre lul·lisme del Dr. Gottron. No solament feia la història del músic i la crítica de les seves òbres sinó que utilitzant hàbilment notes disperses, ampliava el poc que sabíem dels ensenyaments de música a la càtedra de Salzinger. La missa lul·liana, escrita en 1728, difereix completament de l'estil de les obres del mateix autor anteriors a la rebuda dels ensenyaments del *Compiler*. Afegeix una nota curiosa que resta pendent de recerques ulteriors: que el P. Pasqual, l'autor de les *Vindiciae*, va traduir del llatí al castellà un tractat de música fet de J.L. Heidel, sacerdot a la cort de Magúncia. Mn. Bové va veure la traducció a la Causa Pia de Mallorca, però el treball no ha estat retrobat. L'última publicació de Gottron relativa a Ramon Lull és una breu nota, sense recerques personals, publicada l'any 1965 a la revista *Glauben und Leben* amb el títol: *Der Franziskanertertiar Ramon Lull und die Mohamedaner*.

La última carta rebuda per mi del Dr. Gottron és del 29 de setembre de 1971. Em deia que en general se sentia *recht munter*, és a dir, de bon humor, però que notava la influència dels anys a les cames i als genolls, i que per això celebrava la missa a casa seva. S'acomiadava perquè havia d'anar a la inauguració de l'exposició d'un jove artista que havia d'il·lustrar un dels seus llibrets. El 29 d'octubre morí després de breu malaltia, segons deia l'esquela. No sé quina va ser.

M'adono que he escrit massa llarg, tot i que no he intentat de donar idea de la varietat dels temes d'història maguntina i de litúrgia i recerques musicals que va tractar per escrit. Els boscos del Taunus i les poblacions que hi ha escampades, els sabia de memòria. Sempre recomanava *Wandern und Schauen* (caminar i mirar). Vaig veure un dia el vell Gottron reflexant als ulls el misteri dels boscos del Taunus. Jo recordava que molts anys abans, com a compensació perquè li havia fallat un viatge d'estudi a Barcelona, Palma i Montserrat, m'escrivia que s'endinsaria per aquells camins amb els seus germans, i ells amb les flautes i ell amb el corn de caça (*Waldhorn*, que havia intentat ressuscitar), tocarien tríos per a esbargir-se.

L'amistat de Gottron valia molt, i el munt de cartes que d'ell he rebut, el venero com el monument d'una ànima exquisida, que m'afavorí amb una amistat a la qual jo no sempre corresponia com hauria volgut.

JORDI RUBIO BALAGUER

Barcelona

¹ Vull recordar que l'article sobre Ramon Llull al *Lexikon der Pädagogik* de Herder (vol. IV, 1914, pp. 173-175) és de Gottron.